

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Varie Scholasticorum opiniones. c. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

acceſſerunt. Vnde ad huius euidentiam ſciendum eſt, quod cum res communiter denominentur à ſuis formis, ſicut album ab albedine, & homo ab humanitate: omne illud à quo aliquid denominatur quantum ad hoc habet habitudinem formæ: Vt ſi dicam iſte eſt indutus veſtimento, iſte ablatius conſtruitur in habitudine cauſæ formalis, quamuis non ſit forma. Contingit autem aliquid denominari per id quod ab ipſo procedit, non ſolum ſicut agens actione, ſed etiam ſicut ipſo termino actionis, qui eſt effectus, quando ipſe effectus in intellectu actionis includitur. Dicimus enim quod ignis eſt calefaciens calefactione quamuis calefactio non ſit calor qui eſt forma ignis, ſed actio ab igne procedens. Et dicimus, quod arbor eſt florens floribus: quamuis flores non ſint forma arboris, ſed quidam effectus ab ipſa procedentes. Secundum hoc ergo dicendum, quod cum diligere in diuinis dupliciter ſumatur, eſſentialiter ſcilicet, & notionaliter, ſecundum quod eſſentialiter ſumitur, ſic Pater, & Filius nō diligunt ſe Spiritu ſancto, ſed eſſentia ſua. Vnde Aug. in 15. de Trinit. Quis audeſt dicere Patrem, nec ſe, nec Filium, nec Spiritum S. diligere, niſi per Spiritum ſanctum? Et ſecundum hoc procedunt primæ opinioniones. Secundum vero quod notionaliter ſumitur, ſic diligere nihil eſt aliud quam ſpirare amorem, ſicut dicere eſt producere verbum, & florere eſt producere flores. Sicut ergo dicitur arbor florens floribus, ita dicitur Pater dicens verbo vel Frio ſe & creaturam. Et Pater & Filius dicuntur diligentes Spiritu ſancto, vel amore procedente & ſe, & nos.

Lib. 15. de
Trinit. cap. 7.
inter prin-
cipium &
medium,
et m. 3.

In corp. art.

Ad primum ergo dicendum, quod eſſe ſapientem vel intelligentem in diuinis nō ſumitur niſi eſſentialiter. Et ideo non poteſt dici, quod Pater ſit ſapiens vel intelligens Filio. Sed diligere ſumitur non ſolum eſſentialiter, ſed etiam notionaliter. Et ſecundum hoc poſſumus dicere, quod Pater & Filius diligunt ſe Spiritu ſancto, ut dictum eſt.

Ad ſecundum dicendum. quod quando in intellectu alicuius actionis importatur determinatus effectus, poteſt denominari principium actionis ab actione & ab effectu: ſicut poſſumus dicere quod arbor eſt florens floritione & floribus. Sed quando in actione non includitur determinatus effectus, tunc non poteſt principium actionis denominari ab effectu, ſed ſolū ab actione. Non enim dicimus, quod arbor producit florem flore, ſed produ-

ctione floris. In hoc igitur quod dico, ſpirat vel generat, importatur actus notionalis tantum. Vnde non poſſumus dicere quod Pater ſpiret Spiritu ſancto, vel generet Filio. Poſſumus autem dicere, quod Pater dicit verbo tanquam perſona procedente, & dicit dictione tanquam actu notionali: quia dicere importat determinatam perſonam procedentem: cum dicere ſit producere verbum. Et ſimiliter diligere prout notionaliter ſumitur, eſt producere amorem. Et ideo poteſt dici, quod Pater diligit Filium Spiritu ſancto tanquam perſona procedente, & ipſa dilectione tanquam actu notionali.

Ad tertium dicendum, quod Pater non ſolum Filium, ſed etiam ſe & nos diligit Spiritu S. quia (ut dictum eſt) diligere prout notionaliter ſumitur, non ſolum importat productionem diuinæ perſonæ, ſed etiam perſonam productam per modum amoris, qui habet habitudinem ad rem dilectam. Vnde ſicut Pater dicit ſe & omnem creaturam verbo quod genuit, in quantum verbum genitum ſufficienter repræſentat Patrem & omnem creaturam: ita diligit ſe & omnem creaturam Spiritu ſancto, in quantum Spiritus ſanctus procedit, ut amor bonitatis primæ ſecundum quam pater amat ſe & omnem creaturam. Et ſic etiam pater quod reſpectus importatur ad creaturam & in verbo & in amore procedente quaſi ſecundario, in quantum ſcilicet bonitas & veritas diuina eſt principium intelligendi & amandi omnem creaturam.

DISPUTATIO CII.

Quare dici poſſit, Pater, & Filius diligunt ſe Spiritu ſancto.

Varie Scholaſticorum opinioniones. cap. 1.

Probabilior ſententia ratione S. Thomæ, Bonaventuræ, &

Thomiſtarum explicatur. cap. 2.

Vera ratio prædictæ ſententiæ. cap. 3.

Soluntur quedam oppoſitiones. cap. 4.

Quæ ratione dici poſſit, Spiritus ſanctus diligit ſe, ſe ipſum.

cap. 5.

An recte dici poſſit, Pater eſt ſapiens, vel ſapiens ſapientia

genita. cap. 6.

Quæ ratione dici non poſſit Filius ſapiens ſapientia ge-

nita, vel ingenita. cap. 7.

CAPVT I.

Varie Scholaſticorum opinioniones.

SUPponimus in hac controuerſia propoſitionem illam, Pater & Filius diligunt ſe Spiritu ſancto, al-

quo modo dici poſſe. Sic enim loquitur Auguſt. in de

de Trinit. cap. 5. cuius verba retulimus diſputatione

præcedenti cap. 3. Hieron. etiam in Pſalm. 17. ait,

Spiritus ſanctus nec Pater nec Filius, ſed dilectio, quæm ha-

bet Pater in Filio, & Filius in Patre. Bernardus in illa de Beati-

amore Dei. Amas te (inquit) amabilis Domine, cum dicitur

tre, & Filio procedit Spiritus ſanctus amor Patris ad Filium

& Filij ad Patrem, & tantus amor, ut ſu ueniat.

de S. 1.

probabilior sententia ratione sancti Thomae, Bonaventurae, & Thomistarum explicatur.

Communis & verior sententia est eorum, qui affirmant, hanc propositionem secundum proprietatem sermonis veram esse, si Spiritus sanctus accipitur pro tertia persona Trinitatis; dilectio vero seu amor pro actu voluntatis notionalis, quo Spiritus sanctus procedit. Eam tradit sanctus Doctor in hoc art. & cum eo Caiet. & recentiores multi Thomistae, Bonaven. in d. 32 art. 1. q. 1. & 2. Scotus q. 2. §. Ad aliam questionem, Capreolus q. 1. artic. 1. conclus. 5. & seq. Gabr. q. 2. 1. 2. conclus. 1. & Marfilus in 1. q. 14. a. 4. notatione 3. conclus. 1. & 2. tamen hic author q. 35. art. 1. opinionem, quam tertio loco retulimus, non leuiter in sinuet. Verum non omnes eodem modo hanc sententiam probant: S. Th. Caiet. & Capreol. dicunt, hanc denominationem esse veluti in ratione effectus formalis: nam agens interdum a suo effectu & termino actionis denominatur, veluti a forma: id autem magis adhuc explicat S. Thomas in corpore, & in solut. 2. cuius explanationem Caietanus & recentiores Thomistae sequuntur, hoc modo. Quoties ad conceptum actionis pertinet terminus illius determinatus & particularis, non tantum denominatur agens ab actione, verum etiam a termino in casu effectus: in quo hac de causa dicimus, arbor floret floribus, qui sunt effectus ipsius arboris. Eodem igitur modo dicimus, Pater & Filius diligunt se Spiritu sancto, quia est terminus determinatus & particularis, ab ipsis per dilectionem mutuam productus, & ad conceptum ipsius productionis pertinet: non tamen dicimus, Pater & Filius spirant se Spiritu sancto; tamen Spiritus sanctus sit terminus per spirationem productus: quia, ut ait S. Th. in solutione 2. spiratio solum significat ipsam emissionem: ac si diceret, non includit in suo conceptu Spiritum sanctum, ut terminum particularem, & determinate per illam productum.

Ceterum praedictam rationem explodit Scotus q. 11. 2. §. Aliiter dicitur, Durandus, & Canariensis locis citatis, hoc modo. Primum, edificare est actio, & in suo conceptu non minus includit aedificium, tanquam terminum suum determinatum & particularem, quam includit dilectio notionalis Spiritum sanctum, & tamen non dicitur aedificator aedificio, ergo ob eam solum causam non dicebatur, Pater & Filius diligunt se Spiritu sancto. Deinde spiratio non minus includit in suo conceptu Spiritum sanctum, tanquam terminum particularem & determinatum actionis, quam dilectio notionalis: Spiritus enim inde dicitur, quia spiratur, estque determinatus & particularis terminus spirationis; quatenus spiratio est: & tamen dici nequit, Pater & Filius spirant se Spiritu sancto. Generatio quoque refertur ad Filium, ut ad proprium terminum, & tamen non dicimus, Pater generat Filio suo aliquid aliud: neque enim hae duae operationes sic significatae solum includunt processionem sine ordine ad terminum particularem, sed etiam ipsum terminum designant, & in suo conceptu includunt ergo ob illam rationem non dicuntur Pater & Filius diligere se Spiritu sancto.

V 3

Porro

de S. Victor in epistola ad Bern. sic scribit, Si velle d'aris amare amore, qui a te procedit, cur non pater & filius dicuntur amare amore, qui ab ipsis procedit? Et iterum, Si Spiritus sanctus esset amor cordis tui, & Patris, & Filij, quis quaso, posset negare, Spiritu sancto, hoc est, amore tuo, te diligere? Quocirca nunc solum superest controuersia inter Scholasticos, qua ratione vere ea propositio pronuntiari possit. In hoc autem cap. more solito varias Theologorum nostrorum sententias, quae mihi non probantur, enumerabo, ut deinde in sequentibus eam, quae verior videbitur, confirmem.

Prima sententia sit, Gotsfredi Pictauensis, quem referunt Bonau. Scotus & Capreol. Asserentis, in proprio sensu falsam esse propositionem eamque in simili retractasse Aug. Nam cum lib. 8. q. 2. dixisset, Patrem esse sapientem sapientia genita, postea lib. retractat. c. 26. & 6. lib. de Trinitate cap. 1. & 2. lib. 7. cap. 2. & lib. 15. cap. 7. id retractauit. Huic autem videtur similis illa, pater & Filius diligunt se Spiritu sancto. Gotsfredo nonnulli recentiores adherent, inter quos est Canariensis in hunc art. fatetur enim, se prius nescire eam propositionem Augustini in proprio sensu defendere.

Gotsfredi opinionem refellit optime Scotus in 1. d. 32. q. 2. §. primam questionem, tum quia nusquam hanc propositionem in expresse retractauit August. retractasset autem, sicut plures alias, si falsam esse existimasset; est autem omnino diuersa ab illa, pater est sapiens sapientia genita, ut infra cap. 6. videbimus. Quare nec in ea videtur ab Aug. retractata. Accedit, quod cum alij etiam Augustiniani, qualis fuit Bernardus, & Hugo, hanc propositionem pronuntiauerint, non est credibile, Augustinum eam retractasse. Quomodo autem in proprio sensu sit vera, perspicue inferius patebit; ex quo sententia quoque, Gotsfredi confutabitur.

Secunda opinio est eorum, qui asserunt, veram esse propositionem, si tamen Spiritus sanctus sumatur pro amore essentiali, qui appropriari solet Spiritui sancto. Hae tribuitur Alexandro Alesis, qui prius prima p. q. 47. memb. 2. in fine, & memb. 3. artic. 3. ubi huius rei aliquam facit mentionem, in proprio sensu accepto Spiritu sancto pro tertia persona, propositionem concedere videtur. Eam tamen sententiam plane tradidit Durand. in 1. d. 2. q. 1. sed cuiuscumque sit, recte illa impugnat Scotus loco citato, & Capreolus in 1. d. 32. q. 1. art. 1. conclus. 1. Bona eadem d. art. 1. q. 1. quia si ea solum ratione propositio esset vera, eodem quoque pacto concedi posset haec, pater, & Filius sunt boni Spiritu sancto, siquidem boni sunt bonitate essentiali, quae Spiritui sancto appropriari solet.

Tertia sententia est Simonis Tornacensis, quem referunt Scotus loco allegato, Bonauentura articulo illo 1. q. 3. Capreol. q. illa prima art. 2. qui eam propositionem in hoc sensu solum concedebat, Spiritus sanctus signum est mutuae dilectionis Patris, & Filij. Impugnant vero hanc opinionem, quia eadem ratione dici posset, Pater & Filius diligunt se creaturam: nam saltem creatura rationalis signum esse potest huius mutuae dilectionis; atque ea saltem ratione confutari potest, quia sensus illi valde est improprius, & ab ipsa littera alienus: sic enim licet dicere, ignis comburit fumo, quia signum est calefactionis.

Vasquez in 1. p. tom. 2.

Propter lo-
quando vera
est sumi pro
Spiritu pro
tertia perso-
na, amore
vero pro actus
voluntatis.

S. Thom.
Caiet.
Recent.
Bonavent.
Scotus.
Capreol.
Gabriel.
Marfil.
Modus pro-
bandi S.
Thomae.

Modus pro-
bandi S. Tho-
mae.

Modus pro-
bandi S. Tho-
mae.